

Nova novel·la gràfica de l'autor de '¡Putxa guerra!'

Les guerres de Tardi

El dibuixant francès recrea en un còmic els cinc anys que el seu pare va estar presoner en un camp nazi

ANNA ABELLA
BARCELONA

René Tardi va ser durant quatre anys i vuit mesos el número 16402 al camp de presoners de guerra alemany Stalag 2B, a Pomerània (actual Polònia). Allà, després de caure, als 24 anys, en mans de l'Exèrcit nazi el 22 de maig de 1940, quan anava a bord del seu carro de combat -no de cap tanc, com s'afanyaria a puntualitzar ell mateix-, malgrat la gana, el fred, les malalties, l'amuntegament i les bales dels guàrdies, va construir un petit pelicà de fusta per posar cigarrets. Ara, aquest objecte té un lloc especial a l'estudi del seu fill, el venerat dibuixant francès Jacques Tardi (Valence, 1946), que el contempla mentre manté aquesta entrevista telefònica sobre el seu nou treball, *Jo, René Tardi* (Fanbooks / Norma), guardonat amb el Premi del Públic a Angulema. A l'àlbum recorre aquella negra experiència paterna durant la segona guerra mundial.

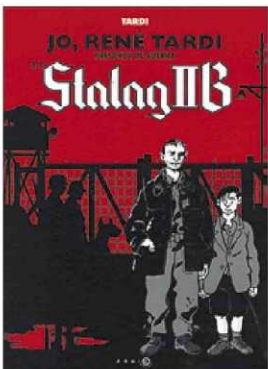
Tardi, que ja va portar al còmic -a *La guerra de las trincheras* i *¡Putxa guerra!*- les històries sobre el seu avi en la primera guerra mundial que li explicava la seva àvia quan era nen i que tant el «van impressionar», i amb un sogre que va tenir una vivència molt semblant a la del pare, assumeix «els traumes familiars» heretats i la influència en el seu antibel·licisme. «No va sortir res de bo d'aquelles dues guerres. M'indigna aquell malbaratament de vides, com s'aixafa els homes, com se'ls utilitza a canvi d'una medalla. La guerra és una absurditat total -diu, combatiu-. Et preguntes com t'hauries comportat tu i no tens resposta. És un misteri com van poder aguantar tot allò. ¿Per patriotisme? Creien que defensaven la civilització enfront de la barbàrie però em penso que ho suportaven per les seves famílies, no per cap ideal».

Als 80, Tardi va demanar a son pa-

re que escrivís els seus records. Ho va fer en tres quaderns. «Jo volia fer alguna cosa amb ells però el temps va passar i ell va morir. Quan vaig començar a desenvolupar-ho em vaig adonar que em sorgien moltes preguntes que ja no podia fer-li i que han quedat sense resposta. ¡Com lamento no haver-les-hi fet!, es castiga encara avui. Per evocar aquestes zones fosques del relat el dibuixant s'autoretrata a les vinyetes com un nen, que va interrogant el pare. Entre les incògnites va quedar com va poder demanar per carta a la seva dona, sense que els alemanys ho sabessin, una brúixola o un mapa per fugar-se i com ella les va amagar en els paquets que rebien. «Un familiar d'un pres em va explicar un truc que feien servir. Escrivien entre línies amb sabó, i a l'inclinar el paper brillava i es podia llegir», revela l'autor d'*El grito del pueblo*.

VENÇUTS TOT I LA VICTÒRIA // «He intentat ajudar a visualitzar el que va passar en aquells camps. Volia reflectir el testimoni d'aquell milió i mig de presoners de guerra francesos. Va ser una generació sacrificada. Intento que s'entengui la seva tornada, que va ser molt dolorosa i difícil perquè no els van guardar el seu lloc a la societat -explica-. Eren excombatents que no van tenir l'estatus de vencedors tot i la derrota alemanya. El meu pare va deixar els estudis i es va allistar el 1937 perquè sentia la immenència de la guerra i tenia el perill que representava Hitler. Al tornar era tard per estudiar i, com molts, no va trobar feina, així que es va quedar a l'Exèrcit i va estar amb les forces aliades a l'Alemanya de postguerra. Se sentia traït per haver entregat la seva joventut».

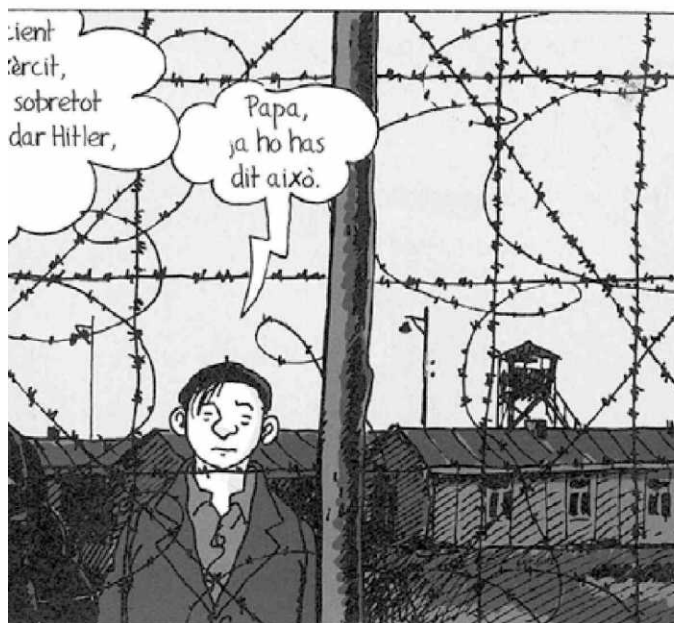
Aquest silenciàretorn a casa centrà un segon àlbum, perquè aquest -que inclou explicatius pròlegs del propi Tardi i de la seva dona, Domini- que Grange, amb fotos familiars i dibuixos del pare- acaba amb l'alliberament de l'Stalag. «L'amargura va convertir el meu pare en un home ferit, agre, colèric i avergonyit. Un vençut, un perdedor de tornada de tot. I em va transmetre una part d'aquest enuig i ràbia i del seu total menys-

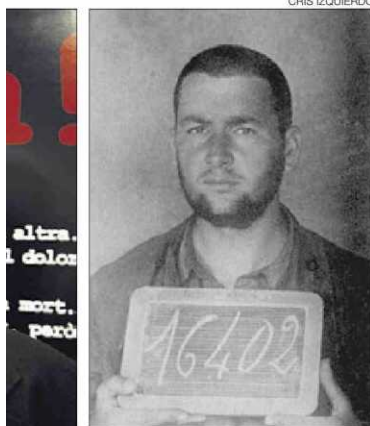

<<<

JACQUES TARDI / NORMA-FANBOOKS

CRIS IZQUIERDO

PARE I FILL ▶ René Tardi i el seu número de pres, el 1944; al costat, el seu fill Jacques (el 2010, a Barcelona), que s'autoretrata de nen amb ell (a dalt) al còmic.

preu a les institucions de la República francesa i a l'Exèrcit. Criticava la incompetència dels comandaments, pels quals es van sentir abandonats al front. Li van donar una medalla, una creu de guerra, i es va fer un clauer amb ella per demostrar el poc respecte que li mereixia». Tardi se'n riu al recordar que ell mateix va rebutjar el gener passat la Legió d'Honor: «Jo tampoc vull recompenses de cap mena de poder».

El creador d'*Adèle* insisteix a remarcar la necessitat de recuperar la memòria històrica per a les joves generacions. «Hi ha una ignorància total. I és important saber, perquè la primera guerra mundial té conseqüències en el món d'avui. Va portar la Revolució russa i el món es va dividir en dos. I la segona va ser continuació de la primera. S'haurà de veure ara, en el centenari de la primera, com ho afrontem i què diuen les institucions». ≡